ט: אלו הן הגולין פרק שני מכות

ורבי יהודה ההוא מבעי ליה פרט לטתכוין וכו'. (ד) דר' מאיר סבר פרט למתכוין וכו' שמעינן משגגה ותרתי שמע מינה וההיא דבריתא דלעיל אמיא כר' יהודה: (ט) **נשמט** אנשמט לא קשיא כאן באוהב כאן בשונא נפסק אנפסק לא קשיא הא רבי הא רבנן. וא"ת לרבי היכי משכחת לה שונא שיגלה דנשמט אוהב גולה ולא שונא ואם נפסק אפי' אוהב אינו גולה ואין (י) זו סברא לומר דליתא ליה לרבי דר' שמעון ל דהוי רבים ויש לומר דמכל מקום משכחת לה כגון שנפל מן הגג עליו דידוע לכל שלא נפל מדעת שהכי היה נפסקת מות:

(פ) **משולשות.** שיהא מתחלת ארץ ישראל עד רחבונה כמו מרחבונה לשניה שלחלוקה שוה היה א"י ובאמצע היו ערי מקלט וכן יש לפרש ההיא דמגילה (דף יט. ושם) דקאמר נקרחת אגרת שאם תפרה הכל שלשה מוטין גידין כשרה ונלבד שיהא משולשין ופירושו הוי כי הכא שלריך שמתחלת התפירה עד חוט של גידין כמו עד שניה של גידין ומשניה עד שלישית כמו משלישית עד סוף התפירה ולא כדברי המפרשים משולשות אחד בתחלה ואחד באמצע ואחד בסוף (ל):

בגלעד שביחי רוצחים. פי' ולהכי הוצרכנו לערי מקלט (ו) לפי שהוכרגיס מזיד בלא עדים הקב"ה מזמנן לפונדק אחד כדאמרי לקמן (דף יב:) (ק):

והא

[6] אשת נביא הוא דתיהדר דלאו נביא לא תיהדר אלא כדאמר ר' שמואל בר נחמני דאמר ר' שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן הכי קאמר ליה [1] ועתה השב (את) אשת האיש מכל מקום ודקאמרת הגוי גם צדיק תהרוג הלא הוא אמר לי אחותי היא וגו' נביא הוא וממך למד כאכסנאי (ח) הוא שבא לעיר על עסקי אכילה ושתייה שואלין אותו כלום שואלין אותו אשתך זו אחותך זו מכאן [2] שבן נח נהרג שהיה לו ללמוד ולא למד: **מתני'** [3] הסומא אינו גולה דברי רבי יהודה ר' מאיר אומר גולה [4] השונא אינו גולה [5] רבי יוסי אומר השונא נהרג מפני שהוא במועד רבי שמעון אומר יש שונא גולה ויש שונא שאינו גולה זה הכלל כל שהוא יכול לומר לדעת הרג אינו גולה ושלא לדעת הרג הרי זה גולה: **גמ'** [6] ת"ר [7] בלא ראות פרט לסומא דברי רבי יהודה רבי מאיר אומר בלא ראות לרבות את הסומא מאי טעמא דרבי יהודה דכתיב [8] ואשר יבא את רעהו ביער אפילו סומא אתא בלא ראות מעטיה ורבי מאיר בלא ראות למעט בבלי דעת למעט הוי מיעוט אחר מיעוט [9] ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות ורבי יהודה בבלי דעת [10] פרט למתכוין הוא דאתא: ר' יוסי אומר השונא נהרג כו': והא לא אתרו ביה מתניתין רבי יוסי בר יהודה היא דתניא [11] רבי יוסי בר יהודה אומר חבר אינו צריך התראה לפי שלא ניתנה התראה אלא להבחין בין שוגג למזיד: רבי שמעון אומר יש שונא גולה וכו': תניא כיצד אמר רבי שמעון יש שונא גולה ויש שונא שאינו גולה נפסק גולה נשמט אינו גולה והתניא ר' שמעון אומר לעולם אינו גולה עד שישמט מחצלו מידו קשיא נפסק אנפסק קשיא נשמט אנשמט [12] נפסק אנפסק לא קשיא הא באוהב והא בשונא נשמט אנשמט לא קשיא הא רבי והא רבנן: **מתני'** להיכן גולין [13] לערי מקלט לשלש שבעבר הירדן ולשלש שבארץ כנען [14] שנאמר [15] את שלש הערים תתנו מעבר לירדן ואת שלש הערים תתנו בארץ כנען וגו' עד שלא נבחרו שלש שבארץ ישראל [16] לא היו שלש שבעבר הירדן קולטות שנאמר שש ערי מקלט תהיינה עד שיהיו [17] ששתן קולטות כאחת [18] ומכוונות להן דרכים מזו לזו שנאמר [19] תכין לך הדרך ושלשת וגו' [20] ומוסרין להן שני ת"ח שמא יהרגנו בדרך וידברו אליו רבי מאיר אומר [21] (אף) הוא מדבר ע"י עצמו שנאמר [22] וזה דבר הרוצח רבי יוסי [23] בר יהודה אומר [24] בתחלה אחד שוגג ואחד מזיד מקדימין לערי מקלט וב"ד שולחין ומביאין אותו משם מי שנתחייב מיתה בב"ד הרגוהו ושלא נתחייב מיתה פטרוהו מי שנתחייב גלות מחזירין אותו למקומו שנאמר [25] והשיבו אותו העדה אל עיר מקלטו וגו': **גמ'** תנו רבנן [26] שלש ערים הבדיל משה בעבר הירדן וכנגדן הבדיל יהושע בארץ כנען ומכוונות היו כמין שתי שורות שבכרם [27] חברון ביהודה כנגד [28] בצר במדבר שכם בהר אפרים כנגד רמות בגלעד קדש בהר נפתלי כנגד גולן בבשן ושלשת [29] שיהו משולשין שיהא מדרום לחברון כמחברון לשכם ומחברון לשכם כמשכם לקדש ומשכם לקדש כמקדש לצפון בעבר הירדן תלת בארץ ישראל תלת אמר אביי בגלעד שביחי רוצחים דכתיב

בתחלה. כלומר תחלת מושפט כל הרוצחים [30] ואפילו מזידין ויליף טעמא בסיפרא דבי רב מואלב לו וגו' ונם אל אחת וגו': **גמ' ומכוונות היו.** אלו נגד אלו כמין שתי שורות שבכרם: **ושלשת אם נכול אולך וגו' שיהו משולשות.** כלומר שמתחלקת אתכן מלקות [31] רמכה של ארן ישראל לארבעת רבעים כמו שמפרש ויהולך שיהא מדרומה שבארן ישראל לחכרון כמחברון לשכם כו': **בעבר הירדן תלת כו'.** כתמיה. בנחלת שני שבטים אלא כמו בנחלת עשרה שבטים: **בגלעד.** שהוא בעבר הירדן שביחי רוצחים דכתיב

עוקבין

עין משפט נר מצוה

לב א מיי' פ"ו מהל' מלכים הלכה ח:
לג ב מיי' פ"ו מהל' רוצח הל' יד סמג עשין עט:
לד ג מיי' שם הל' י סמג שם:
לה ד מיי' שם פ"ה הל' ח סמג שם:
לו ה מיי' שם פ"ה הל' כ סמג עשין עו:
לז ו מיי' שם הל' נ:
לח ז מיי' שם הל' ה:
לט ח מיי' שם פ"ה הלכה ח:
מ ט מיי' שם פ"ה הל' ז:
מא י מיי' שם פ"ה הל' כ:
מב כ מיי' שם הלכה ז:

תורה אור השלם

1. ועתה השב אשת האיש כי נביא הוא ויתפלל בעדך וחיה ואם אינך משיב דע כי מות תמות אתה וכל אשר לך: בראשית כ ז
2. או בכל אבן אשר ימות בה בלא ראות ויפל עליו וימת והוא לא אויב לו ולא מבקש רעתו: במדבר לה כג
3. ואשר יבא את רעהו ביער לחטב עצים ונדחה ידו בגרון לכרת העץ ונשל הברזל מן העץ ומצא את רעהו ומת הוא ינוס אל אחת הערים האלה וחי: דברים יט ה
4. את שלש הערים תתן מעבר לירדן ואת שלש הערים תתנו בארץ כנען ערי מקלט תהיינה: במדבר לה יד
5. תכין לך הדרך ושלשת את גבול ארצך אשר ינחילך יי אלהיך והיה לנוס שמה כל רצח: דברים יט ג
6. וזה דבר הרצח אשר ינוס שמה וחי אשר יכה את רעהו בבלי דעת והוא לא שנא לו מתמול שלשם: דברים יט ד
7. והצילו העדה את הרצח מיד גאל הדם והשיבו אתו העדה אל עיר מקלטו אשר נס שמה וישב בה עד מות הכהן הגדל אשר משח אתו בשמן הקדש: במדבר לה כה
8. ויקדשו את קדש בגליל בהר נפתלי ואת שכם בהר אפרים ואת קרית ארבע היא חברון בהר יהודה: יהושע כ ז
9. את בצר במדבר בארץ המישר לראובני ואת ראמות בגלעד לגדי ואת גולן בבשן למנשה: דברים ד מג

רבינו חננאל

הכי קאמר דקאמרת הגוי גם צדיק תהרוג הלא הוא אמר לי אחותי היא נביא הוא וממך למד. כלומר כיון שראה אותך שואלו על עסקי אשתו נתיירא שלא ההרגנו ולפיכך אמר לך אחותי היא סיכן לכן נח שנהרג שהיה לו ללמוד ולא למד: הסומא אינו גולה כו'. ת"ר בלא ראות דברי ר' יהודה. ר' מאיר אומר בלא ראות לרבות הסומא הוי מיעוט אחר מיעוט ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות אפי' סומא גולה. השונא אינו גולה. ר' יוסי אומר השונא (אינו) נהרג מפני שהוא במועד. זכו' יוסי בר יהודה דתני חבר אינו צריך התראה אלא להבחין בין שוגג למזיד והאי כיון דשונא הוא ודאי מזיד הוא. תניא כיצד א"ר שמעון יש שונא גולה כגון שנפסק. אבל נשמט אינו גולה דכיון שהוא שונא במזיד שמט. איני והתניא ר' שמעון אומר לעולם אינו גולה עד שישמט מחצלו מידו ושנינן לא קשיא הא דתני נשמט אינו גולה כרבי דתני נשמט הכדול מקתו והרג רבי אומר אינו גולה והא דתנא גולה כרבנן דאמרי גולה [6]: להיכן גולין לערי מקלט לשלש שבעבר הירדן ושלש שבארץ כנען: ת"ר שלש ערים הבדיל משה בעבר הירדן וכנגדן הבדיל יהושע בארץ כנען. ומכוונות היו ביהודה כנגד בצר במדבר כו'. ושלשת שהתיינה משולשות מדרום לחברון כמחברון לשכם כו'. אמר אביי בגלעד שביחי רוצחים

מסורת הש"ס

מפני שהוא למודע. כמותרה עליו ועובר על התראה דולמי לדעת הרגו: ויש שונא שאינו גולה. ולא נהרג: כל. הריגה שיכולין לומר על הריגה זו שלדעת היתה אינו גולה לפי שאסור הוא על כך: אלא לדעת הרג. כשהריגה זו ולמי שלא לדעת שאין אדם יכול לומר עליה

גמ' כלא ראוה פרט לסומא. דמשמע כאן לא ראה אבל ראוה במקום אחר פרט לסומא שאינו ראוה בשום מקום: פרט למתכוין. כדאמרן לעיל (דף ז:): להבחין בין שוגג למזיד. אלא יכול לומר לא הייתי יודע שאסור: נפסק. החבל ונפל עליו אין לומר בא לדעת זה (ב): נשמט. החבל מידו ונפלה עליו אינו גולה שיש לומר לדעת עשה: לעולם אינו גולה. לא אוהב ולא שונא בנפסק אלא בנשמט: מחצלו. הוא מעגילה שעפעים שטחין במחצלים שהוא כלי אומנות של בונים ובלע"ז טרוואי"ה: הכי גרסי' נשמט אנשמט לא קשיא הא באוהב הא בשונא נפסק אנפסק לא קשיא הא רבי הא רבנן. (ג) הא דקתני נשמט גולה באוהב דלא אמר נשמט הכדול מקתו והרג גולה ונפסק החבל דומיא דנשמט הכדול מקתו היא שנאמר האגד בידו והא דקתני נפסק אינו גולה רבי היא דאמר נשמט הכדול מקתו אינו גולה ודוקא הדין לחבל הנפסק עד שישמט ממחצלו מידו שאין שאר בידו כלום דומיא דמן העץ המתבקע ולרבי אליעזר דר' שמעון אין לך שונא גולה. כך מצאתי גירסת המפרשים משונים הגאונים וכן עיקר. וגירסת הספרים משובשת היא וטעו לדמות נשמט החבל לנשמט הכדול ומי אפשר להעמידה ולפרש נפסק אנפסק לא קשיא הא באוהב הא בשונא דהא על כרחך הא דתני נפסק גולה בשונא מפורשת והיאך תאמר הא דתני נפסק אינו גולה באוהב השתא בשונא גולה באוהב לא כל שכן וכי יש לך לומר שגולה בשונא ואינו גולה באוהב ועוד נשמט אנשמט לא קשי' הא רבי והא רבנן דאיך תאמר הא דתני נשמט אינו גולה רבי היא דאמר נשמט הכדול מקתו אינו גולה אם כן אין הטעם מפני שיכול לומר לדעת (ד) נהרג ור' שמעון תלי טעמא בהכי: מתני' עד שלא נבחרו שלש שבארץ כנען. היינו כל הארבע עשרה שבבנו וחלקו ואמ"כ הבדילן יהושע: לא היו שלש. שהבדיל משה בעבר הירדן קולטות: וידברו אליו. אל גואל הדם ואומרין לו אל תנהג בו מנהג שופטי דמיס בשגגה בא מעשה לידו:

בתחלה. כלומר תחלת משפט כל הרוצחים [30] ואפילו מזידין ויליף טעמא בסיפרא דבי רב מואלב לו וגו' ונם אל אחת וגו': גמ' ומכוונות היו. אלו נגד אלו כמין שתי שורות שבכרם: ושלשת אם נכול אולך וגו' שיהו משולשות. כלומר שמתחלקת אתכן מלקות [31] רמכה של ארן ישראל לארבעת רבעים כמו שמפרש ויהולך שיהא מדרומה שבארן ישראל לחכרון כמחברון לשכם כו': בעבר הירדן תלת כו'. כתמיה. בנחלת שני שבטים אלא כמו בנחלת עשרה שבטים: בגלעד. שהוא בעבר הירדן שביחי רוצחים

גליון הש"ס

תוס' ד"ה נשמט וכו' דחזי רבינו. כדאיתא שבת דף קמו ע"ב:

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמקנתא שבת לעיר כנ"ל ותיבת הוא נמחק: (ב) שם קשיא נשמט אנשמט (נפסק אנפסק וכו' והא דתנן: תמ"מ וכ"כ ס"מ נשמט אנשמט ל"ק הא באוהב והא בשונא נפסק אנפסק ל"ק הא רבי יהא רבנן: (ג) רש"י ד"ה הכי גרסי' וכו' והא דתנן פי' הא דקתני: (ד) תוס' ד"ה ור' יהודה וכו' דר' מאיר סבר פרט למתכוין משגיגן כנ"ל ותיבת וכו' נמחק: (ה) ד"ה משולשין וכו' שלחלוקה שוה היו ערי מקלט באמצע ארץ ישראל וכן יש לפרש: (ו) ד"ה בגלעד וכו' לפרי מקלט הרבה לפי שבשהוגים מזיד בלא עדים. ג"כ ומ"מ איכא שונגין הרבה בגלעד:

לעזי רש"י

טרוואל"א. כף של עדיים.

מוסף רש"י

שהיה לו ללמוד. דרך אדם, ולא למד. מדקתאמר ליה דחמתא בגיא הוא, דמשמע דין ממש כדגרך ולאלי אתה ליהרג (ב"מ צב:). השונא. אמר כשונא הרגתי, נהרג מפני שהוא במועד. ומותרה (לעיל ו:). בלא ראות. משמע שהוא ראה במקום אחר ולא היה בלא ראות (ב"מ פו:). פרט לסומא. שהרג בשונא שאינו גולה, יכול תאמר בלא ראות זה שהרגו לא ראהו דאילו ראהו לא היה הורגו, מכלל דיש פיקח כידו לראות, פרט לסומא דאינו ראוה דאינו גולה (נדרים פז:). אלא להבחין. שלא יכול לומר בגזל ראיתי שמותר (סנהדרין ח:).

מסורת הש"ס

(ה) כ"ק לב., (ו) לעיל ו:, (ז) כ"ק פו: נדרים פז:, (ח) [יומא מג. וש"נ], (ט) [לעיל ז:], (י) סנהדרין ת: מת. עב: לעיל ו:, (יא) [וגיר' ירושלמי שלשתן], (יב) [ע' תוי"ט], (יג) כדברי יהודה], (יד) [תוספות פ"כ], (טו) [כס"מ: אין לומר כמי לדעת עשה], (ז) דרכנן דר"ש היא דאמרו נשמט כו' כס"ל, (יח) [כס"מ הרגו], (ט) [כס"מ נוסף: לגלות], (כ) [כס"מ לומר שאשלמנה כאלוקה המרן חולקין], (מא) לפי גירסת תוספות לא נרסי' בגרייתא כ"ש. מהרש"א ומהר"ם, (מב) [ע' מהרש"א ומהר"ם], (מג) [וע"ש תוספות בסורות לט. ד"ה שיהיו], (מד) [והרמב"ן כפי' הרומב כתב דאיכ"ל ואפ"ש שאין המקלט אלא בשונגין היו שופכים דמים בנמהר ומלאין עצמן בשונגין ויוצרכן להרגות לכם ערי מקלט לקלוט את כולן אלא עדיפא מי המזיד וכו'),

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com